

ENS 114, HEN 433 ÚVOD DO STUDIA ENVIRONMENTALISTIKY (syllabus pro podzimní semestr 2004/2005)

Předmět povinný pro studenty Environmentálních studií a Humanitní environmentalistiky. Absolutorium je součástí postupové zkoušky - nutno zapsat v prvním semestru studia.

Přednášející: prof. RNDr. Hana Librova, CSc.,

Rozsah hodin v týdnu, počet kreditů: 1 hod př. a samostatná četba, 4 kredity

Kurz zahrnuje obsah přednášek a látku obsaženou v povinné četbě (v seznamu literatury zkratka P). V tomto rozsahu bude také kontrolován. Doporučená četba (D) je určen zájemcům o prohloubení studia. Upozornění: četba může být během semestru doplňována.

Podmínky absolutoria: Minimum bodů pro uzavření kurzu 100 bodů. Zkouška se koná ve zkouškovém období formou písemného testu, za nějž lze získat maximálně 150 bodů. V části testu, v níž je ověřována četba, je možné použít vlastních, rukou psaných poznámek. (Pro orientaci příkládám příklad závěrečného testu, jak byl zadán v minulých letech.) Nepříznivý výsledek závěrečné zkoušky lze opravit v rámci opravných termínů postupové zkoušky, které stanoví katedra.

V obecnějších organizačních záležitostech studia poradí konzultanti pro studijní záležitosti. Studentům bakalářského studia Mgr. B. Binka, PhD., studentům magisterského studia Mgr. P. Klvač.

Poznámka: tento syllabus není osnovou přednášek, ale celého kurzu!

I. ÚVOD

1. Proč „humanitní environmentalistika?“

Environmentalistika – ekologie – environmentalismus – ekologismus – ochrana přírody: různé přístupy k téže látce. Vztah k „věďám o zdraví“ (hygiena, výživa), význam dějin biologie v pojetí environmentálních otázek

2. Biomorfismus a sociomorfismus, jejich výkladová pomoc, úskalí

Přírodně deterministický a kulturně konstruktivistický pohled na vztah člověka a přírody. Ekologické znalosti jako jeden ze zdrojů biomorfního výkladu lidské společnosti. Rovnováha nebo konflikt - vědecká diskuse o podstatě ekologie. Existuje vůbec ekosystém? Růstová křivka a její sociologické analogie. Strategie ekosystémové kolonizace - primární, sekundární a terciární homeostáza. Korelace s historií člověka-zemědělce.

II. OVLIVNĚNÍ ČLOVĚKA A SPOLEČNOSTI PŘÍRODOU

3. Evoluční teorie, evoluční psychologie, etologie, sociobiologie

Darwinistický, lamarckistický, kreacionistický výklad. Renesance některých směrů. Determinismus a finalismus. Význam názoru na evoluci pro pohled do budoucna. Základní témata biosociologie, klasikové a pokračovatelé. Teorie sobeckého genu a její kritika v současné vědě.

III. OVLIVNĚNÍ PŘÍRODY ČLOVĚKEM - KOŘENY EKOLOGICKÉ KRIZE A MOŽNOSTI ŘEŠENÍ

Problém takzvané kauzální terapie, základní rovnice poškození přírody

4. Antropologické a psychologické determinace lidského vztahu k přírodě, vztah k evoluci

Vlastnosti sdílené se zvířaty a vlastnosti specificky lidské. Jsou fatálně dané? Otázka lidské transgrese.

5. Demografické souvislosti

Populační situace a vývoj lidstva. Základní ukazatele a jejich hodnoty. Úživnost zeměkoule a další environmentální souvislosti. Malthusiánství a jeho kritikové. Vlivy migračních pohybů. Urbanizace a dekoncentrace.

6. Souvislosti mezi ekonomikou a ekologickou situací

Časová dimenze ekonomiky, základní paradigma liberální ekonomiky. Vzácnost a cena v ekonomické a ekologické perspektivě. "Čistý" trh, jeho deformace a modifikace. Internalizace externalit. Možná intervence spotřebitele. Funkce reklamy. Monopolizace výroby a obchodu. Ekologická a kulturní hnutí jako negativní zpětná vazba. Různé odstíny "zelenání" ekonomiky. Ekologická řešení a pracovní příležitosti, nezaměstnanost.

7. Ekologicky orientované intervence práva

Novost a neschůdnost ekologických problémů v tradičním pojetí práva. Úrovně obecnosti právních norem v environmentálním právu.

8. Environmentální problémy a politika

Politická idea ekonomického růstu a příroda, diskuse o konceptu "trvale udržitelného rozvoje" Diskuse o konzervatismu a liberalismu. „Ekologisté“ jako nepřátelé pokroku? Environmentální programy na dimenzi "pravicový" - "levicový", tzv. ekofašismus a ekosocialismus. Existuje nebezpečí ekologické diktatury? Industrializovaná centralizovaná společnost a zastupitelská demokracie, nebo decentralizovaná společnost a participativní demokracie?

9. Možnosti a meze technologických řešení

Historie riskantních technologií. "Americká" a "japonská" technologická cesta. Nové biotechnologie: naděje nebo další hrozba? Technologičtí optimisté a skeptici. Tzv. ekologické zemědělství, příklad spojení technologických a hodnotových řešení

10. „Hodnotová“ řešení ekologických problémů

Úskalí normativního pohledu – „sollen“ perspektivy, jak se hodnoty projevují v životním způsobu

